

Educația teologică în tradiția ortodoxă orientală și în mișcarea ecumenică

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. GEORGE, India

Rezumat

Acest studiu prezintă pe scurt situația actuală a Bisericilor Ortodoxe Orientale după care se concentrează asupra prezentării sistemului educativ tradițional al Bisericii Ortodoxe Orientale Malankara care a fost impus din tradiția indiană și a valorilor teologice și tradiționale împărtășite de această Biserică împreună cu toți ortodocșii din lume.

Cuvinte cheie: *ecumenism, Biserici Ortodoxe Orientale, educație tradițională indiană*

Introducere

Una dintre caracteristicile interesante ale participării ortodoxe în mișcarea ecumenică, mai ales în Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB), este faptul că Bisericile Ortodoxe obișnuiesc să ia o poziție comună cu privire la toate problemele și provocările majore cu care s-a confruntat mișcarea ecumenică în secolul al XX-lea în ceea ce privește unitatea vizibilă a Bisericilor. Cu alte cuvinte, a existat adesea un consens ortodox cu privire la chestiunile teologice și etice. Acest teren comun a fost împărtășit de ambele familii ale Bisericilor Ortodoxe Răsăritene și Orientale. Aceasta ar putea fi o surpriză pentru un observator extern datorită marii diversități de culturi, țări, limbi și jurisdicții reprezentate de diferitele Biserici Ortodoxe locale. Această viziune comună asupra lumii și această poziție teologico-etică comună ar putea fi atribuite surselor ortodoxe comune ale teologiei, spiritualității și cultului liturgic care au format o anumită perspectivă și un anumit ethos. Este absolut evident în aria educației teologice și a relației acesteia cu mișcarea ecumenică. Această convingere a crescut în mine de-a lungul anilor de colaborare cu teologi și lideri eclesiali din diferite Biserici Ortodoxe în Comitetul Central și în diferitele programe ale CMB, precum Comisia pentru Credință și Constituție și Institutul Teologic de la Bossey. De aceea se pare că nu există nevoia unei distincții clare între familiile Răsăritenă și Orientală în această privință. Totuși, există

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. George

nevoia reliefării diferențelor contextuale și a diferitelor accente în diferitele Biserici locale. Astfel, acest studiu asumă unitatea fundamentală a viziunii ortodoxe în educația teologică și face o modestă încercare de a arăta preocupările aparte din perspectiva Bisericilor Orientale.

Două familii de Biserici

Ar putea fi de ajutor câteva cuvinte despre cele două familii de Biserici și dialogul lor.

În cadrul CMB, Bisericile Ortodoxe sunt grupate în două familii – Răsăriteană și Orientală. În contextul ecumenic al secolului al XX-lea au fost folosite, de regulă, expresiile „Răsăritean” și „Oriental” pentru a distinge cele două familii. „Răsăritean” se referă la familia Bisericilor din tradiția liturgică bizantină. Sunt acele Biserici Ortodoxe care acceptă cele șapte sinoade ecumenice ca fiind de importanță doctrinară și canonică fundamentală. Ele împărtășesc aceleași texte și practici liturgice de bază. Uneori aceste Biserici sunt numite de cealaltă familie, a Bisericilor Ortodoxe Orientale, ca fiind Ortodoxe Calcedoniene, de vreme ce Sinodul de la Calcedon din 451, cel de-al patrulea sinod ecumenic pentru ortodocșii răsăriteni, a fost punctul de separare dintre ortodocșii răsăriteni și cei orientali.

Cealaltă familie, anume cea Ortodoxă Orientală, este formată din Bisericile Armeană, Coptă, Etiopiană, Indiană (Malankara) și Siriană. Recent, ca urmare a divizării politice dintre Etiopia și Eritrea, s-a constituit o Biserică separată numită Biserica Ortodoxă Eritreană, care înainte a fost parte a Bisericii Ortodoxe Etiopiene.

Conflictul principal dintre cele două familii a fost de factură hristologică – anume despre cum sunt unite naturile divină și umană în Persoana lui Iisus Hristos. De asemenea, puternici factori politici, culturali și sociali au jucat un rol major în agravarea disputei doctrinare. Diferențele au dus la ruperea comuniunii dintre aceste două familii răsăritene care, în ciuda separării, astăzi mențin o remarcabilă unitate în concepția teologică, etos liturgico-spiritual și disciplină eclesială generală.

Diferențele teologice dintre aceste două familii au fost rezolvate într-o serie de dialoguri neoficiale și oficiale începând cu 1967. Ambele familii se recunosc una pe alta ca păstrând aceeași credință apostolică în ciuda neînțelegerilor hristologice din trecutul îndepărtat. Interesant pentru noi este faptul că aceste două familii, deși separate de aproximativ 1500 de ani, din vremea Calcedonului, au menținut aceeași eclesiologie. În ciuda disputelor hristologice din jurul definiției calcedoniene, ortodocșii orientali au acceptat canoanele disciplinare care corespund chestiunilor eclesiologice.

Ca rezultat al dialogului neoficial, s-a ajuns la un consens. Ambele părți pot să afirme împreună „tradiția comună a Bisericii celei una în toate chestiunile im-

Educația teologică în tradiția ortodoxă orientală și în mișcarea ecumenică

portante – cult liturgic și spiritualitate, doctrină și practică canonică, în concepția noastră despre Sfânta Treime, despre Întrupare, despre Persoana și lucrarea Sfântului Duh, despre natura Bisericii ca și comuniune a sfinților cu preoția și Tainele ei și despre viața lumii ce va să fie când Domnul și Mântuitorul nostru va veni întru slava Sa” (Geneva, 1970).

Dialogul oficial confirmă aceasta: „am moștenit de la Părinții noștri în Hristos credința și tradiția cea una, deși am fost separați ca Biserici unii de alții vreme de secole. Ca două familii ale Bisericilor Ortodoxe, aflate multă vreme fără comuniune una cu cealaltă, noi ne rugăm acum și avem nădejde în Dumnezeu să restaurăm acea comuniune pe baza credinței apostolice a Bisericii celei nedespărțite a primelor secole pe care o mărturisim în crezul nostru comun”(Egypt, 1989).

Tradiție și educație teologică: anumite trăsături majore

Anumite trăsături tradiționale ale educației teologice din Bisericile Ortodoxe Orientale trebuie menționate aici. (Exemplele sunt luate din Biserica Indiană, datorită cunoștințelor mele personale legate de aceasta):

1. Relația învățător-discipol: Legătura personală spirituală dintre învățător și student este de o importanță crucială. De când educația teologică tradițională de înalt nivel a fost împărtășită doar candidaților la slujirea preoțească, această relație a fost considerată esențială pentru dezvoltarea personalității spirituale interioare a viitorului preot. Învățătorul este cu totul dedicat studentului său, în vreme ce studentul păstrează un respect ce se menține toată viața pentru învățătorul său, ca sursă specială a luminii cunoașterii lui Hristos, adevăratul Învățător.

Permiteți-mi să ilustrez această formă a sistemului tradițional al învățăturii *Gurukula* din Biserica Indiană.

În limba sanskrită *guru* înseamnă învățător, iar *kula* înseamnă familie. Astfel, *Gurukula* înseamnă „familia învățătorului”. În tradiția indiană clasică, a educației generale, băieții tineri, majoritatea în adolescența lor, au fost trimiși să trăiască în familia învățătorului, adesea cap de familie-învățat, cu o disciplină și erudiție distincte. Studenții trăiesc în marea familie, vreme de mai mulți ani, adoptați de învățător și soția sa drept părinții lui, și învață textele fundamentale de gramatică, literatură sacră și matematică. Cursuri avansate și specializate, precum: medicină, astronomie, arhitectură, practicarea artelor și alte specializări aparte, erau predate de asemenea în stilul *gurukula*.

Biserica Ortodoxă din India a adoptat sistemul *gurukula*, iar candidații pentru slujirea preoțească (adesea aleși de către parohii) erau trimiși la casa unui binecunoscut învățător într-ale Scripturii, teologiei, cultului liturgic și canoanelor. El era numit un *Malpan* (versiunea indiană a siriacului *Malphono* însemnând învățător). El a fost corespondentul creștin al tradiționalului termen hindus *guru* și putea fi un

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. George

preot-cap de familie distins, cu ales credit moral și cunoștințe academice, sau un episcop învățat a cărui reședință diocezană a fost considerată a fi o mănăstire (Dayro).

Se stabilește o bază spirituală solidă între *guru* și *sishya* (discipol) de-a lungul anilor de învățatură. Această formare teologică tradițională a fost practică până la mijlocul secolului al XX-lea, deși sistemul seminarial a ajuns să fie adoptat de către Biserică la începutul secolului al XIX-lea. „Învățând de la fața învățătorului”, așa cum se spune în India, împărtășea un profund caracter spiritual oricărui studiu.

2. Cadrul monastic: Educarea preoților într-un context monastic este caracteristica generală a tradiției orientale a educației teologice și a slujirii preoțești. Chiar dacă ei vor deveni mai târziu preoți căsătoriți, perioada educării preoțești este fundamentată de disciplina ascetico-monastică. Acest fapt este evident chiar și în sistemul „seminarial” modern din Bisericile Orientale. Seminariile sunt considerate a fi semi-mănăstiri. Învățătorii locuiesc adesea în interiorul campusului. Viața cenobitică este exprimată în slujbele comune regulate, împărțirea comună a hranei, a studiului și treburilor casnice.

3. Cadrul academic și Pastoral: Chestiunea unei teologii academice limitate la cadrul universitar nu a fost ridicată în cadrul Bisericilor Orientale. De fapt, distingerile academice vestice, de exemplu, dintre teologia dogmatică și teologia pastorală sau între teologia biblică și teologia sistematică sau între teologie și spiritualitate sunt cu adevărat străine educației teologice a Bisericilor Orientale, deși în timpurile moderne imitarea sistemului occidental a influențat predarea teologiei în seminariile acestora și în instituțiile de educare pastorală. Pentru Orient, teologia este una și poate fi înțeleasă doar holistic. Integritatea disciplinei teologiei străbate toate specializările izolate. În India, de exemplu, Seminariile teologice au adoptat un curriculum universitar al teologiei (în afiliere cu Universitatea Serampore) care păstrează pasul cu problemele intelectuale și teologice contemporane, în vreme ce studenților li se aduce în mod constant aminte de caracterul integral al teologiei și de natura ei esențial pastoral-spirituală.

4. Fundamentul liturgic: În tradiția ortodoxă orientală, slujbele liturgice formulează temelia educației teologice. Nu există teologie fără cult liturgic. De fapt, întreaga teologie se dezvoltă dintr-o matriță a celebrării liturgice și a experienței, potrivit concepției ortodoxe. Deși binecunoscuta maximă *Lex orandi est lex credendi et agendi* (Regula rugăciunii este regula credinței și a lucrării) este atribuită unui ierarh occidental, anume papei Celestin I (secolul al V-lea), acest fapt este adevărat la propriu în concepția ortodoxă orientală a teologiei. În facultățile de teologie indiene, în ciuda greului program academic, nu este făcut niciun compromis în viața liturgică comună a studenților și a învățătorilor.

5. Sursele patristice: Marea atenție acordată tradiției patristice este o caracteristică comună a educației teologice ortodoxe. De vreme ce scrierile patristice

Educația teologică în tradiția ortodoxă orientală și în mișcarea ecumenică

sunt interpretări autentice ale Sfintei Scripturi și ale vieții Bisericii, scrierile și hagiografia „Părinților Bisericii” constituie regula prin care este măsurată întreaga reflecție teologică. Sinodul de la Calcedon (451) reprezintă un punct de cotitură în istoria Bisericilor Orientale și, drept urmare, Părinții greci și latini care au trăit după secolul al V-lea nu sunt, în general, predați studenților orientali, chiar dacă studenții mai avansați sunt familiari cu scrierile unor figuri eminente, precum: Sfântul Maxim Mărturisitorul și Sfântul Ioan Damaschin. După studiul unor Părinți comuni, precum Sfântul Atanasie, Capadocienii, Sfântul Hrisostom, Sfântul Chiril al Alexandriei, Bisericile Orientale continuă cu cei mai proeminenți dintre teologii și părinții locali din propria lor tradiție teologică. Autoritatea teologico-canonică a Părinților ca lumină călăuzitoare este fundamentală în educația teologică ortodoxă orientală.

În India, în timpul perioadei coloniale portugheze, misionarii iezuiți au introdus sistemul seminarial în actualul stat Kerala. S-a dorit educarea indienilor în tradiția eclesială romană. Creștinii indieni ai Sfântului Toma au rezistat cu vehemență împotriva unor astfel de încercări uniaterne, chiar dacă un mare număr de oameni au cedat în cele din urmă puterii portughezo-romane.

La începutul secolului al XIX-lea (1815), Biserica Ortodoxă a deschis un seminar (colegiu) la Kottayam cu sprijinul generos al reginei regatului de Travancore (în Kerala) și cu asistența misionarilor britanici și a autorităților coloniale. Aceasta a fost, probabil, prima școală teologică ortodoxă din întreaga Asie.

Acest seminar a combinat sistemul tradițional indian, Gurukula system, și sistemul colegial rezidențial din Universitățile engleze, precum Oxford și Cambridge. Acesta este încă urmat astăzi în Seminarul Teologic Ortodox din Kottayam, din statul indian Kerala, unde formarea preoțească și educația teologică academică sunt realizate ca o activitate unică.

Provocările majore***Provocarea interpretării tradiției:***

Educația teologică ortodoxă orientală și formarea preoțească se confruntă cu provocări semnificative în secolul al XXI-lea. Interpretând tradiția Bisericii lumii noastre, care este stăpânită de modernitate, este o provocare majoră. Bisericile Orientale, cu excepția diasporei lor occidentale, au trăit cu o altă viziune despre lume, în mare parte neafectată de puternicele revoluții sociale și științifice din Europa și America. Astfel, există o anumită apărare în propria lor înțelegere și un anumit grad de conservatorism exagerat în interpretarea credinței. Totuși, teologii și liderii lor cei mai proeminenți învață în mod constant că tradiția nu este conservatorism rigid sau influență nefolositoare a trecutului. În rădăcină în

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. George

slujba liturgică trinitară și fiind în mod profund conștientă de dimensiunea apofatică a teologiei, Bisericile Orientale înțeleg tradiția ca fiind cursul continuu, activ, al experienței tainei credinței. Articulația academică și intelectuală a „articolelor credinței” nu este aici miezul teologiei. Este doxologie în profunzimea lor. Maxima „teologia este doxologie” cuprinde ethosul Bisericilor Ortodoxe Orientale în domeniul teologiei și al educației teologice.

Provocarea contactului ecumenic:

În vreme ce toate Bisericile Ortodoxe Orientale sunt membre ale CMB (Bisericile Ortodoxe Etiopiană și Indiană sunt membre fondatoare, din 1948), școlile și seminariile teologice sunt familiare cu chestiunile teologice majore. De exemplu, teologi din aceste Biserici au colaborat la diferite nivele cu colegi din tradițiile romano-catolică și reformată în procesul de studii despre *Botez, Euharistie și Preoție* al Comisiei pentru Credință și Constituție precum și în proiectul *Dreptate, Pace și Creație*. Teologii orientali au fost provocați să relateze modul în care înțeleg ei tradiția, care nu s-au ridicat în perioadele mai timpurii ale istoriei umanității. Comunicând și dialogând cu alte zone culturale, din afara domeniului tradițional ortodox patristic și liturgic, au produs semnificative rezultate ecumenice. Institutul Ecumenic de la Bossey și diferite programe ale CMB au ajutat în mod cert la crearea unui solid contact ecumenic dintre gândirea teologică ortodoxă și problemele contemporane. Programul pentru Educație Teologică Ecumenică a CMB a deschis noi arii de schimb și dialog dintre moștenirea orientală teologico-spirituală și diferite alte tradiții. Pentru orientalii ortodocși, dialogul teologic este mai ușor atunci când partenerii implicați respectă integritatea tradiției și atitudinea lor față de chestiunea cu privire la Dumnezeu și Biserică, Trupul lui Hristos. Metoda occidentală istorico-critică a analizării Scripturilor este abordată cu un anumit grad de suspiciune în Bisericile Orientale, chiar dacă aceasta este, de asemenea, predată în seminariile lor ca parte a studiilor biblice.

Dimensiunile pastorale și spirituale ale educației teologice sunt profund subliniate de ortodocșii orientali și ei sunt, mai degrabă, ezitanți în a face din educația teologică doar o chestiune de exercițiu academic de nivel universitar – lipsit de legătura cu poporul.

Provocarea legată de preoția femeilor:

Expunerea ecumenică a școlilor teologice probabil că a trezit conștiința Bisericii Orientale a diferitelor slujiri ale femeilor. Aceasta a dus la schimbări, precum restaurarea diaconatului femeilor și participarea activă a femeilor în educația teologică a diferitelor nivele ale vieții Bisericii.

Femeile ortodoxe orientale iau în mod progresiv roluri de conducere în programele ecumenice și produc literatură teologică. Bisericile Ortodoxe Orientale

Educația teologică în tradiția ortodoxă orientală și în mișcarea ecumenică

iau însă o poziție fermă împotriva hirotonirii femeilor ca preoți. Ele susțin fără nici un fel de compromis ideea că hirotonirea întru preot sau episcop a femeilor este incompatibilă cu Tradiția Bisericii. Aceasta însă nu înseamnă că femeile sunt descurajate de la alte forme de slujire. Tot mai multe femei urmează cursurile de teologie ortodoxă și exercită misiune educațională în Biserică. De asemenea, ele au fost delegate să participe la evenimente ecumenice, ca reprezentante ale Bisericii.

Provocarea educației teologice prin extindere:

Pe lângă tradiționalele școli de duminică, clasele de catehism, unii ortodocși orientali au inițiat cursuri de studii teologice în folosul laicilor și al femeilor. De exemplu, *Divya Bodhanam* (învățătura divină), bine cunoscutul program al educației teologice prin extindere început la Seminarul Teologic Ortodox din Kottayam, India, în 1984, s-a bucurat de multă atenție. În ultimii 25 de ani, aproximativ 2000 de laici, bărbați și femei (majoritatea este formată încă din femei), au urmat acest curs în trei cicluri. Conducătorii profesori de la Seminar, acesta a produs aproximativ 30 de cărți pentru un curriculum teologic complet și i-a inspirat pe mulți creștini serioși să studieze teologie și să se angajeze în numeroase slujiri ale Bisericii și provocări ale mișcărilor sociale și ecologice contemporane.

Educația teologică din Bisericile Orientale a devenit tot mai sensibilă la curentele sociale și intelectuale prevalente în lumea noastră. În mod natural, școlile teologice s-au întors la sursele biblico-patristice pentru posibile răspunsuri. Unul dintre primele răspunsuri ortodoxe la criza ecologică a fost emis de Mitropolitul Paulos Mar Gregorios de Delhi în cartea sa *The Human Presence: An Orthodox Understanding of Nature* (1978) în urma faimoasei conferințe a CMB despre *Creștinism, Știință și viitor* de la Institutul de Tehnologie Massachusetts, 1978.

Probleme precum: dreptate, pace și drepturile omului au devenit tot mai mult parte a discuției și cercetării din Seminarii. În vreme ce s-a răspuns pozitiv la chestiuni cu privire la discriminarea pe criterii de sex, Bisericile Orientale sunt în mod solid unite în poziția lor puternică față de chestiuni de genul „drepturile homosexualilor” și „căsătorie între persoanele de același sex” ca parte a chestiunii drepturilor omului. Aceste Biserici consideră homosexualitatea ca păcat împotriva voinței lui Dumnezeu pentru umanitate, pe baza concepției biblico-patristice a naturii umane. De asemenea, și în educația teologică este adoptată această poziție lipsită de compromis cu privire la aceste chestiuni, deși este încurajat un nou studiu al antropologiei teologice dintr-o perspectivă teologică.

Provocarea pluralismului religios:

În comparație cu Bisericile Apusene, Bisericile Orientale au o experiență mult mai lungă de trăire cu oameni de alte credințe. În vreme ce pluralismul este

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. George

mai degrabă un cuvânt nou fabricat în Vest, experiența unei largi pluralități în cultură și religie a fost întotdeauna parte a Bisericilor din țări precum India. De-a lungul secolelor, aceste Biserici au dezvoltat un *modus vivendi* anume cu vecinii lor de alte credințe. În vreme ce mișcările fundamentaliste din islam și hinduism au început să schimbe scenariul tradițional interreligios al relațiilor amicale și convenialității, curentul principal este fidel încă principiilor de toleranță, ospitalitate și bună vecinătate. Educația teologică ortodoxă din India, de exemplu, oferă solide cursuri de Hinduism și Islam și încurajează studenții să facă studii avansate și cercetare de nivel doctoral în credința și filosofia unor astfel de mari religii. Seminarile au luat de asemenea inițiativele pentru întâlnirea și schimbul interreligios profund.

Provocarea noilor tehnologii și a secularizării:

Globalizarea paradigmei culturale vestice contemporane, cu toate implicațiile ei economice, tehnologice și morale, a afectat Bisericile Orientale în diferite feluri. Diaspora apuseană a acestor Biserici simte tot mai mult presiunea de a fi între două lumi. Secularizarea a amenințat adânc fundamentele tradiționale ale credinței. Noi biotehnologii capabile să manipuleze viața au ridicat întrebări etice fără precedent pentru teologi. Școlile teologice sunt deschise să discute despre probleme de acest gen, chiar dacă ele vor susține strâns sfințenia vieții și suveranitatea lui Dumnezeu ca principii directe pentru libertatea și creativitatea umană.

Provocarea misiunii:

Bisericile Orientale sunt, în general, averse față de ideea occidentală a „misiunii”, de vreme ce ele însele au fost victime ale “misiunii” din partea romano-catolicilor și a diferitelor grupuri misionare protestante. Toate Bisericile Orientale au fost în mod trist divizate de către misiunile uniaste romano-catolice. Educația teologică orientală consideră sarcina misionară a Bisericii ca fiind una fundamentală, fără a o transforma într-o misiune cuceritoare, de convertire sau colonială, așa cum este percepută în Apus. Bisericile Orientale învață că anunțarea Veștii celei bune a lui Iisus Hristos Mântuitorul poate lua multe forme și căi, decât doar una. În educația teologică orientală ortodoxă, misiunea discernământului și a descoperirii de căi alternative ale misiunii de dragoste, pace și mântuire a lumii noastre este de o importanță primară.

Sugestii

1. Cele două familii de Biserici Ortodoxe trebuie să implementeze în mod serios concluziile Comisiilor lor mixte de dialog oficial și să se miște spre realizarea

Educația teologică în tradiția ortodoxă orientală și în mișcarea ecumenică

comuniunii euharistice. (Ar trebui menționat cu deosebită apreciere că Biserica Ortodoxă Română a arătat mare deschidere față de rezultatele pozitive ale dialogului și față de implicațiile lui pastorale.) Acesta este un prim pas esențial pentru implicarea ecumenică globală a Bisericilor Ortodoxe. Credibilitatea lor ecumenică depinde de culegerea roadelor acestui dialog inter-ortodox care a ridicat cândva mari speranțe pentru lumea ecumenică.

2. Unele seminarii și facultăți ortodoxe orientale au inclus în curriculum lor și cursuri de ecumenism. Făcând în mod reciproc accesibile scrierile-cheie ale teologilor proeminenți din aceste Biserici, precum și ale celor din familia ortodoxă răsăriteană în limba proprie a fiecăruia, ar putea fi de o mare importanță pentru lărgirea perspectivei noastre ecumenice. Pentru moment, chiar și în interiorul familiei orientale, acest lucru nu se întâmplă la nivelul dorit. (Seminarul Ortodox din India pregătește la ora actuală o colaborare cu Seminarul Sfântul Vladimir din New York pentru reproducerea unei ediții indiene de cărți teologice selectate. Recent, cinci volume ale *Filocaliei* au fost traduse în limba malayalamă, limba provinciei Kerala, din rusă, prin lăudabilul efort al unui laic ortodox indian, Dr. Cherian Eapen. Aceasta a creat semnale semnificative ale conștiinței spirituale, precum și deschidere pentru spiritualitatea ortodoxă din diferite tradiții eclesiale).

3. Un proiect de schimb de profesori și studenți, chiar și pentru o scurtă perioadă de trei luni, ar fi util pentru a trece printr-o experiență culturală și prin noi căi de abordare hermeneutică. Acesta ar stimula o nouă gândire în facultățile și seminariile noastre provinciale și ar deschide noi căi ale colaborării ecumenice.

4. Este nevoie ca să fie conceput un proiect comun de a studia „antropologie teologică ortodoxă” în secolul al XXI-lea, prin colaborarea unor teologi aleși din toate Bisericile Ortodoxe și câteva ajutoare din Bisericile Romano-Catolică și Protestantă. Proiectul nu ar trebui să fie limitat doar la probleme legate de chestiuni de raport între sexe (gender issues) sau la alte probleme controversate, ci ar trebui să abordeze în mod larg natura și sensul vieții în toate dimensiunile ei.

Concluzie

Păstrând tradiția veche de secole a credinței și culturii, pe de o parte, și confruntându-se cu rapidul curs al lumii contemporane, pe de altă parte, educația teologică orientală ortodoxă are în față o enormă misiune. Există întotdeauna riscul alunecării într-o parte sau într-alta, de a se refugia într-un tradiționalism orb sau de a dispărea fără urmă în fluxul modernității. Misiunea ecumenico-teologică a Bisericilor Orientale este de a descoperi și de a reciti sursele scripturistico-patristice luând semne din creația lui Dumnezeu, în contextul pluralității Bisericilor și a religiilor și menținând, în același timp, o adâncă sensibilitate compasională față de lumea suferindă a săracilor și a marginalizaților. Purtând această misiune,

Pr. Prof. Dr. Kondothra M. George

vom avea mai multă răsplată, chiar dacă nu va fi întotdeauna mai ușor, dacă este realizată la bază, împreună cu creștinii de alte tradiții și cu toți cei preocupați de un cadru cu adevărat ecumenic.

Note

1. Vezi Kondothra M. George, "Theological Education in Oriental Orthodox Tradition" în *Theological Education in World Christianity*, ed. Dietrich Werner *et al*, Regnum Books International, 2010, Oxford, p. 623-628. Părți substanțiale din contribuția mea la această carte recentă sunt incluse aici.

2. Sarkissian Karekin, *The Witness of the Oriental Orthodox Churches*, published by the Armenian Catholicate of Cilicia, Antelias, Beirut, 1968 (Această carte cuprinde „Deciziile adoptate de Conferința Bisericilor Ortodoxe Orientale” în 1965 cu privire la educația teologică și învățătura creștină)

3. Verghese Paul (ed.), *Report of a Consultation of the Oriental Orthodox Churches on a Curriculum for Christian Nurture*, 25 Jan. -5 Feb. 1967 în Antelias, Liban, publicată de Orthodox Theological Seminary, Kottayam, Kerala, India, 1967.

4. Malakyan Petros G., "Christian Witness in the Orthodox Context: Examples and Methodology", (prezentată inițial la o conferință în Republica Cehă , Febr. 2009), *Freedom for All*, <http://center-religious-freedom.org/art.php?id=161>

5. Sabra George, "The Challenge of Theological Education in the Middle East" în *International Review of Mission*, Vol. 89, Issue 362, p. 70-76.

6. Keshishian Aram, "The Oriental Orthodox Churches" în *The Ecumenical Review*, Vol. 46, 1994.

7. Daniel David, *The Orthodox Church of India*, New Delhi, 1986. Publisher Miss Rachel David.

8. Cheriyan Dr. C.V, *History of Christianity in India". A History of Orthodox Church AD.52-2002*, Kottayam, Academic Publishers, 2003.

Trad. din engl. de Pr. Lect. Dr. Daniel Buda, Sibiu/Geneva